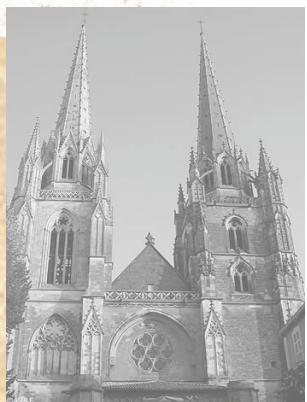

1. DOKUMENTUA : Baiona hiriko Historioaren kronologia Erdi Aroan

VI. mendearen bukaeran : *Lapurдум* hiriaren hitza lehen aldikotz testuetan agertzen da.

1095 : Lapurdiko bizkondeak Baiona hiriaren erdia ematen dio Katedralari.

1120 inguruau : Hiriaren garapena Erromatarren murritik kanpo abiatzen da. Hiribazterrak. Lehengo egurrezko zubia Aturri ibaiaren gainetik.

1154 : Leonor Akitaniakoa Henri Plantagenêt, Inglaterrako erregearekin ezkontzen da. Baiona hiria Inglaterraren meneko dago.

1174 eta 1177ean : Richard-Coeur-de-Lion-en bisita Baiona hirian.

1215 : Hiriaren araudia Akitaniako dukearen eta Inglaterrako erregearen eskutik emana da. Hiria auzapezak eta hiri talde batek kudeatzen dute. Hiri taldea Merkatartzako burgesiatik heldu da.

1451 : Frantzes erregearen armadak Baiona hiria hartzen du. Hortarako eta Aturriaren hondarreztasunen gatik, salerosketaren jarduera beheratzen da.

Baiona Erdi Aroan : aurkezpena

Hiria aspalditik hor kokatua da, bainan lehengo arkeologiako aztarnak IV. eko mendekoak dira. Hiri ttiki bat zen denbora hartan, Erromatarrezko harresi batekin. Bere azalera 10 hektarekoa zen. Baionako paper nagusia Aturria eta Errobiaren konfluencia zaintzea zen.

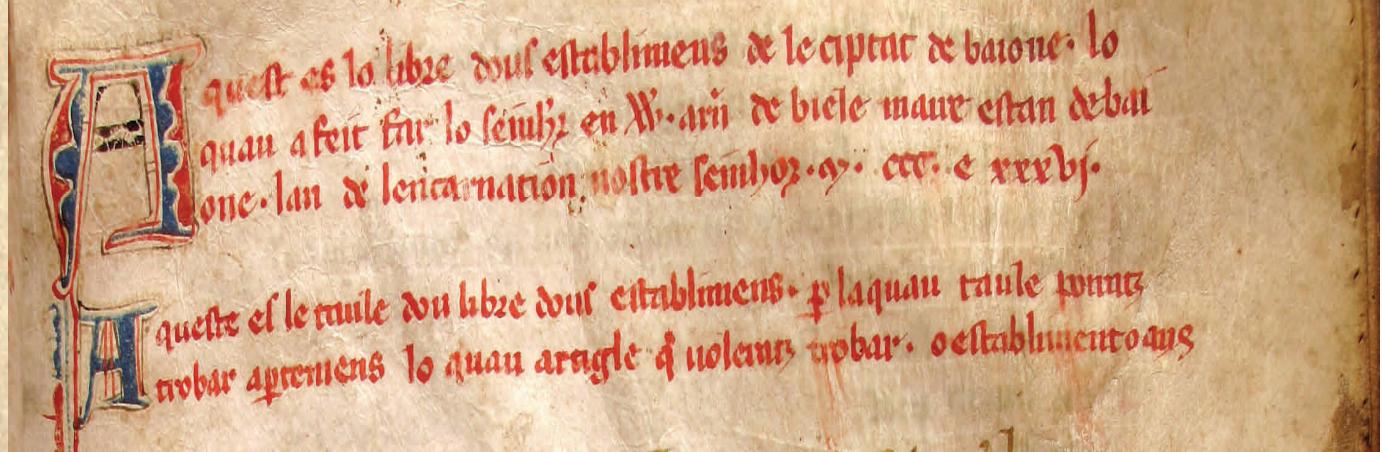
XII. mendeko hastapenan, hiriaren goraldia ikusten da : salerosketak eta ontziolak, harreman gehienak Frantziako Hego-mendebaldekoarekin, Inglaterrarekin, Flandresekin.

Hiriaren hedapena : Auzo berriak Errobiaren bazterretan sortzen dira, Errobia eta Aturriaren artean. Gutxi gorabehera 7000 biztanle ba dira hedapen handienean (XIV. mendean). Erdi Aroko amaieran, Baionako beheraldia ikusten da.

2.a DOKUMENTUA : AA 1.– *Livre des Etablissements* izenburua du. Baiona Hiriko artxibotik heldu da. Orrialdearen zati bat ikus daiteke.

384 orrialdeko liburu bat da. Larrutxezkoa eta paperezkoa da. 128 orrialdeak 1336-an idatziak izan ziren Arnaud de Bielle-n eskutik. 1729 arte gehigarriak emanak izan ziren.

Richard erregearen araudiaren kopia bat badago liburu hor-tan. (itzul ezazue zuen orrialdea)

2b. DOKUMENTUA: Richard-ek, Poitiers-eko kondea eta Akitaniako dukea, Baionatarren eskubideak ziurtatzen ditu.– *Livre des Etablissements*, Baiona hiriko artxiboa AA1. or. 64. Testu originala latinez eta gaskoinez.

Que tous présents et à venir sachent que moi Richard, etc., j'ai donné et concédé pour toujours, à mes chers citoyens de Bayonne, les coutumes et les droits que Guilhem comte de Poitiers, en présence de Ramon de Martres évêque de Bayonne, leur accorda lorsqu'il commença à édifier Bayonne.

A savoir :

Quiconque est déjà venu à Bayonne, ou y viendra dans la suite pour s'y établir, qu'il sache que toute liberté lui est octroyée, sur terre et sur mer, dans les landes et les forêts, tout autant qu'il pourra en parcourir (aller et retour) en une journée, à condition qu'il ait résidé (dans la ville) au moins un an et un jour et acquitté les droits accoutumés au maître du sol qu'il occupe, si toutefois il n'est pas le propriétaire. De tous les procès qui seront portés devant le seigneur ou devant son représentant, celui qui aura tort devra payer 6 sols.

Si quelqu'un des habitants voulait quitter la ville et aller s'établir ailleurs, il aurait la pleine faculté de vendre ses maisons, jardins, prairies, moulins et autres biens qu'il pourrait posséder. Mon sénéchal, quel qu'il soit doit prêter à tous aide et protection, sur toute ma terre et au-delà.

En outre, si quelqu'un fait tort à mon sénéchal¹ ou à mes hommes, chacun doit le suivre en expédition pour tirer vengeance du tort ou de l'injure reçus celui qui refusera de marcher paiera 6 sols. Mais si le sénéchal, soit qu'il ait reçu le prix du dommage, soit qu'on ne lui ait fait ni à lui ni à mes hommes aucun tort, veut tout de même faire une expédition, on ne sera pas tenu de le suivre.

J'ai décidé aussi que tous les habitants paieront annuellement, un marc d'argent de Morlaàs, en remplacement de l'impôt de la baleine qu'on exigeait d'eux, et que pour chacun des navires de la ville de Bayonne, à chaque retour, on acquittera deux sols de Morlaàs².

J'ai octroyé encore à tous les Bayonnais qu'ils puissent apporter leur pêche partout où ils voudront, sans payer de coutume, à moins qu'ils ne soient en société avec des étrangers, auquel cas ils acquitteront la coutume.

J'ai octroyé enfin que tout sénéchal que j'enverrai à Bayonne, avant d'entrer en charge, prêtera serment aux Bayonnais de respecter leurs coutumes. Les témoins sont : Fortaner évêque de Bayonne, Guilhem Bertrand évêque de Dax, W. Maengot, Foulques de Mastac sénéchal du Poitou etc. Donné à Bayonne.

¹ Représentant du duc d'Aquitaine ² Monnaie en usage en Gascogne et frappée à Morlaàs, résidence du vicomte de Béarn.

3. DOKUMENTUA : Baiona hiriaren zigilu haundi bat zinzilikan.

1351-ko abenduaren 7-ko araudi bat da. Originala Ipar Departamenduko artxiboetan kontserbatua da.

Aitzinalde

Atzealde

Galderak

Zigilutik abiatzen eta azpiko taularen laguntzarekin, erran itzazu zein ziren Baiona hiriaren hiru botere nagusiak ?

Botereak	Baionako apezpikua	Baionako hiria 2	Ingalaterrako erregea, Akitaniako edo Guyeneko dukea 4
Irudia	Katedrala 1	Gotorlekuak 3	Lehoina koroina duena zuhaitz baten aintzinean
Izkribua	<i>S[an]c[t]a Maria</i>	<i>Sigillum communie civitatis Baiona[e]</i>	<i>Benedictus qui venit in nomine domini 5</i>

1- Bi dorre nagusiak ez ziren oraindik eraginak ; bukatuak izan ziren XIX. mendean.

2- 1215etik, Baionak baimena lortzen du hiriaren kudeaketa bere gain hartzea. Ikus ezazu 1.dokumentua.

3- Hiriak gotorlekuen kudeaketa eta artamena egiten ditu.

4- 1154ean : Leonor eta Henri Plantagenet-ren ezkontza

XI. mendetik goiti, Mendebaldeko 2 botere nagusiak ba dira : Eliza eta Botere laikoa. Eskualde hiritartuetan eta portuetan burgesiako boterea eta hiriarena ikusten dira : Flandresen, Italiako Iparran etb...

5- bénit soit celui qui vient au nom du seigneur : Biblian perpausa hau kantatzen zen Jerusalemeko erregeak-berriz iristen zirenean heien hirira.. Jerusalemen Kristauaren sartzearekin lotzen da pasionea aintzin. Erdi Aroan, erraten zen perpausa hai erregeak sartzen zirenean hiri batean. Erregea Jaunaren ordezkarria da.

2b. DOKUMENTUA: Richard-ek, Poitiers-eko kondea eta Akitaniako dukea, Baionarren eskubideak ziurtatzen ditu.– *Livre des Etablissements*, Baiona hiriko artxiboa AA1. or. 64. Testu originala latinez eta gaskoinez.

Galderak

1- Richard Akitaniako dukeak zein bermea ematen du Baionako hiritarreri?

2b. dokumentua

Askatasuna, frankizia : gaur egun hitzak ez du zentzu berdina. Jaunak bere eskubideak mugatzen ditu eta hortik kanpo pertsonak bere gorputza eta bere ondasunak atxikitzen ditu.

Dukearen ordezkariak Senechal-ak, hiritarren eskubideak errespetatu behar ditu. Il « *prêtera serment aux Bayonnais de respecter leurs coutumes* »

Zergatik jaunaren boterea mugatua da ? Hiritarrekin harreman onak atxikitzeko eta hiritar berri batzuk etorrazteko.

babesa: « *Mon sénéchal, quel qu'il soit doit prêter à tous aide et protection* ».

Jaunaren eskubideen mugak : errenta aldaezinak, soldadutza mugatua, betebehar bat : borroka egin jaunaren alde.

Zein da harremana Baiona hirien, apezpikuen eta Akitaniako dukea / Ingalaterrako erregearen artean ?

2b. eta 3. dokumentuak

3 botereen sinboloak zigilu batean aurkitzen dira---> kolaborazioko harremanak erakusten ditu.

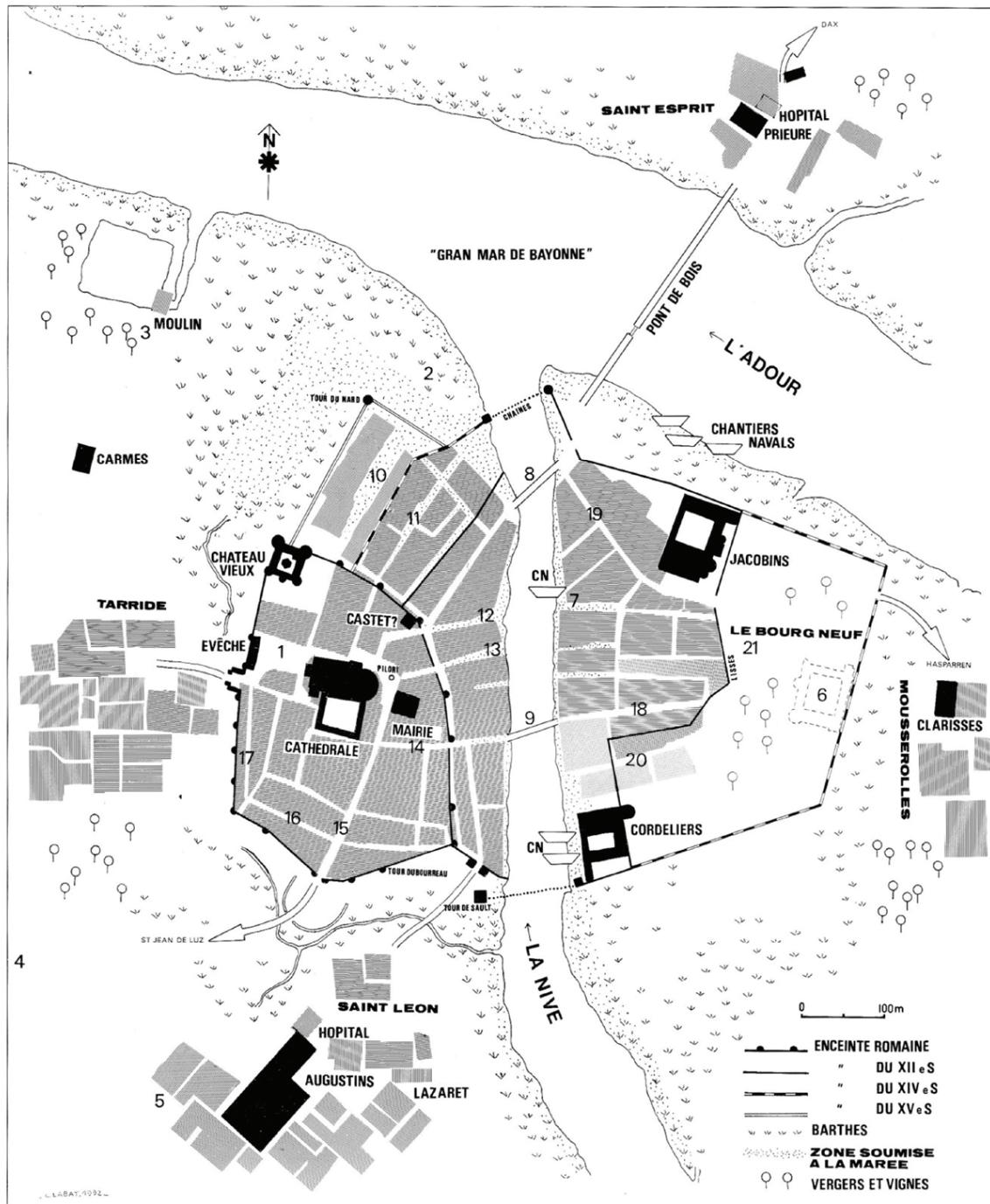
Hiri aberatsa eta jendetsua ---> diru eta botere gehiago jaunentzako : Ingalaterrako erregea eta Baionako hiriaren erdia duen apezpikua (Baiona handia orain deitzen den partea), portuaren errenta desberdinak, Aturriaren zubia etb.

Ingalaterrako erregea eta Baionaren harremanak :

- Baiona hiria XII. mendeko erregearekin zintzo da (leial), Ehun urtezko gerla amaiera arte. Baionako ontziak eta marinak erregearen zerbitzuan dira. Batzuetan, Ingalaterratik garoarekin ontzi etorriek hiria gosetetik babestu dute.
- Baiona Erdi Aroan arrakasta ekonomikoa du Frantziako Hego-mendebaldea, Ingalaterra eta Flandresen artean diren trukaketaren esker. 1337ean, frankizia bat Baiona eta Ingalaterraren artean diren komerzioko operazio guziendako lortzen da.

4. DOKUMENTUA : Baiona hiriko planoa Erdi Aroan.

Iturriak : Lauburu elkartearren pedagogiko doziera, 1992.

Plan de Bayonne au Moyen Age : ce document présente les différents quartiers de Bayonne au Moyen Age. Les indications d'habitat dans les faubourgs sont entièrement hypothétiques, aucun document ne nous étant parvenu à ce sujet. Le Château-Neuf, construit dans le Bourg-Neuf au XVe siècle, n'entre pas dans le cadre de ce cahier : il est représenté en pointillés.

Quelques repères contemporains destinés à faciliter l'observation (et la visite) de la cité du Moyen Age :

- 1 Bibliothèque Municipale - 2 Hôtel de Ville et Théâtre - 3 Cinéma "le Vauban" - 4 Carrefour Saint-Léon - 5 Parc des Sports - 6 Château-Neuf - 7 Musée Basque - 8 Pont Mayou - 9 Pont Panneau - 10 Rue Thiers - 11 Rue Port-Neuf - 12 Rue Port de Castets - 13 Rue Port de Suseye - 14 Rue Poissonnerie - 15 Rue d'Espagne - 16 Rue Vieille-Boucherie - 17 Rue des Faures - 18 Rue Panneau - 19 Rue Bourgneuf - 20 Rue des Cordeliers - 21 Eglise Saint-André.

Galdera

Zein da Baionako ekonomiaren jarduera ? 2b. eta 4. dokumentuak

Ibai-arrantza : Bazterretan ondatu diren baleen explotazioa : testu hori baino lehen, normalki dukearendako ziren. Balearen ihizia Biarritzeko , Hondarrabiko arrantzaleek egiten zuten. Euskaldunen jarduera omen zen eta ez Gaskoinena.

Ontziolak : hiru itsas-ontzi desberdinak : galupes (ibaietako garraioa), pinasse (Arrantzako, komertzioko edo gerlarako diren ontziak) Nefs (komertzio eta gerla).

Elikadurarekin lotuak diren jarduerak : baratzeak eta mahatsondoak, errotak/eiherak. Harragintza (Erdi Aroko lanbide bat biziki preziatua).